

Limes – 2015

*A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola
tudományos évkönyve*

*Науковий вісник
Закарпатського угорського інституту ім. Ференца Ракоці II*

*Scholarly Annual
of Ferenc Rákóczi II. Transcarpathian Hungarian Institute*

ISSN 2411-4081

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАКАРПАТСЬКИЙ УГОРСЬКИЙ ІНСТИТУТ ІМЕНІ Ф. РАКОЦІ ІІ

LIMES

Науковий вісник
Закарпатського угорського інституту ім. Ф. Ракоці ІІ

2015
Том ІІ

Берегово – Ужгород
2015

УДК 001.89
ББК 72.4
L74

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Закарпатського угорського інституту ім. Ф. Ракоці ІІ
(протокол № 4 від 31.08.2015 р.)*

„LIMES” засновано у 2014 році та видається за рішенням Видавничої ради
Закарпатського угорського інституту імені Ф.Ракоці ІІ

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
Серія КВ №20762-10562Р від 08.05.2014 р.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Йосип Сікура, доктор біологічних наук, професор ЗУІ ім. Ф. Ракоці ІІ (головний редактор);
Іштван Керестень, кандидат педагогічних наук, доцент ЗУІ ім. Ф. Ракоці ІІ;
Роберт Бачо, кандидат економічних наук, доцент ЗУІ ім. Ф. Ракоці ІІ;
Ернест Іванчо, кандидат медичних наук, доцент ЗУІ ім. Ф. Ракоці ІІ.

ВІДПОВІДАЛЬНИЙ ЗА ВИПУСК:

Ільдико Орос, кандидат педагогічних наук, президент ЗУІ ім. Ф. Ракоці ІІ.

L74 LIMES : наук. вісн. Закарпат. угор. ін-ту ім. Ф. Ракоці ІІ = A. II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola tudományos évkönyve / М-во освіти і науки України, Закарпат. угор. ін-т ім. Ф. Ракоці ІІ = Ukrajna Oktatási és Tudományos Minisztériuma, II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola; редкол. : Й. Сікура (голов. ред.) [та ін.] = szerk. biz.: dr. Szikura J. (főszerkesztő) [és mások]. – Ужгород : Вид-во «Графіка» = Ungvár : «Grafika» Kiadó, 2015. – Том ІІ = II. évfolyam. – 276 с. : іл. + табл. + діаграми. – Текст угор. та укр. мовами.

У «Limes» публікуються наукові статті викладачів та студентів Закарпатського угорського інституту ім. Ф.Ракоці ІІ, а також дослідження українських та іноземних вчених угорською, та українською мовами. Видання об'єднує праці з біології, географії, інформатики, літератури, хімії, економіки, педагогіки, етнографії, історії та туризму.

УДК 001.89
ББК 72.7

ISBN 978-966-2303-16-2
ISSN 2411-4081

© Закарпатський угорський інститут ім. Ф. Ракоці ІІ, 2015

ISSN 2411-4081

UKRAJNA OKTATÁSI ÉS TUDOMÁNYOS MINISZTERIUMA
II. RÁKÓCZI FERENC KÁRPÁTALJAI MAGYAR FŐISKOLA

LIMES

A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola
tudományos évkönyve

2015
II. évfolyam

Beregszász – Ungvár
2015

*Kiadásra javasolta: a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Tudományos Tanácsa
(2015.08.31., 4. számú jegyzőkönyv).*

A „LIMES” 2014-ben alapított és a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Kiadói Tanácsának határozata alapján jelenik meg.

**Nyomtatott tömegtájékoztatói eszközök állami nyilvántartásának igazolása:
széria: KB № 20762-10562P; kiadta: Ukrajna Állami Nyilvántartási Szolgálat 2014.05.08-án.**

SZERKESZTÉS:

dr. **Szikura József**, a biológiai tudományok kandidátusa, professzor, II. RFKMF;
dr. **Keresztény István**, a pedagógiai tudományok kandidátusa, docens, II. RFKMF;
dr. **Bacsó Róbert**, a közgazdasági tudományok kandidátusa, docens, II. RFKMF;
dr. **Iváncsó Ernő**, az orvostudományok kandidátusa, docens, II. RFKMF.

A KIADÁSÉRT FELEL:

dr. **Orosz Ildikó**, a pedagógiai tudományok kandidátusa, elnök, II. RFKMF.

A *LIMES* a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola tanárainak, hallgatóinak munkáit, valamint ukrain és külföldi tudósok magyar és ukrán nyelvű tanulmányait adja közre. Jelen kötet a biológia, földrajz, informatika, irodalom, kémia, közgazdaságtan, pedagógia, néprajz, történelem és a turizmus tudományágainak különböző területeit öleli fel.

A KÖTET TANULMÁNYAIBAN ELŐFORDULÓ ÁLLÍTÁSOKÉRT MINDEN ESETBEN A SZERZŐ FELEL.

BETHLEN GÁBOR
Alapkezelő Nonprofit Zrt.

TARTALOM

		
M. С. ДНІСТРЯНСЬКИЙ: Політико-географічні образи макрорайонів України: актуальний аналіз в контексті перспектив формування загальнонаціональної ідентичності.....		9
BACSÓ RÓBERT: Az ukrajnai pénzügyi szolgáltatások állami szabályozásának fejlődése – kiemelten a hitelszövetkezeti szektor példáján.....		23
HIDI ÁGNES: Ifjúsági szerveződések jellegzetességei Kárpátalján.....		31
MOLNÁR JÓZSEF: Etnikailag vegyes házasságok a kárpátaljai magyarok körében.....		51
NAGY ISTVÁN: A Beregszászi járás méhészeinek felmérése.....		63
		
HUSZTI ILONA: A kárpátaljai nyelvpedagógia elmúlt tíz éve az empiria jegyében (Az idegen nyelvek oktatása terén történt változások, különös tekintettel az angolra).....		71
PALLAY KATALIN: A tehetség gondozás alakulásának vázlatja az elmúlt két évtizedben Kárpátalján.....		93
SZANYI GYÖNGYI: A szabályfelismerő és szabálykövető képességek fejlesztése a törtek tanítása során.....		109
HORVÁTH ZOLTÁN: Az algoritmikus gondolkodás fejlesztése.....		115
NAGY FLÓRA BOGLÁRKA: A Polymer Project alkalmazási lehetőségeinek vizsgálata egy konkrét példán keresztül.....		125
		
GÖNCZY SÁNDOR – PAPP ISTVÁN – DOBOSI GÁBOR: A Szinyák-hegység (Kárpátalja) magmás komplexumának geokémiai vázlatja.....		137
BERGHAUER SÁNDOR: A Szolyvai járás turisztikai adottságainak vizsgálata – idegenforgalmi magterületek kijelölése kvantitatív és geoinformatikai módszerek alkalmazásával.....		145
ОРШОЛЯ НОДЬ – ЛАСЛО ДЮРИЦЯ: Екотуризм – зв'язки національних парків та туризму на Закарпатті.....		161

RADVÁNSZKY FERENC: <i>Az őskeresztyén egyház identitásmotívumai a Szentírásban</i>	167
GÁL ADÉL: <i>Salánki kéziratos imádságos füzetek elemzése. Sarkadi Etelka kéziratai</i>	179
OROSZ JÚLIA: <i>Háborús emlékek női szemmel – egy élettörténet tanulságai</i>	189
VÁRADI ENIKŐ: <i>A csuhéból készült népművészeti tárgyak munkafolyamatának leírása</i>	197

KOMONYI ÉVA – BERNÁT NIKOLETT: <i>A vízminőség hatásának vizsgálata néhány mezőgazdasági növény magvainak csírázására</i>	205
ILLÁR MÁTÉ – KOLOZSVÁRI ISTVÁN: <i>A ráti bányatóban és a Latorca csapi morotvájának vízterében élő makrogerinctelen fauna összehasonlító faunisztikai vizsgálata</i>	217
JEVCSÁK SZINTIA – JEVCSÁK MELINDA: <i>A Ribesrubrum L., Ribesnigrolaria L. és Prunuscerasus L. egyes beltartalmi értékeinek változása különböző feldolgozási módszerek hatására</i>	223
HORVÁTH ERIKA: <i>A hóvirágok (Galanthus spp.) mint modell-növények a génökológia tartamkísérletek oktatásában</i>	229
КОРНИЧКО С.І. ТА ІН.: <i>Ноби сорту меліцу – запорука вашого здоров'я</i>	239

SZUPERÁK ALEXANDRA: <i>Az emberi kapcsolatok ábrázolása Spiró György: Csirkefej című drámájában</i>	247
KATONA ANDRÁS: <i>Történelemtanítás a „végeken” egy világhatalom árnyékában – és ami utána következett (Szélgjegyzetek Szamborovszkyné Nagy Ibolya: Oktatáspolitikai és történelemtanítás a Szovjetunióban és Ukrajnában (1917–2010) c. könyvéhez)</i>	253
H. TÓTH ISTVÁN: <i>Hozzáadó (additív) szemléletű anyanyelvoktatás</i>	261
BÁRÁNY ERZSÉBET: <i>Egy nyelvészeti kutatás aktuális kérdéseiről</i>	265

ESEMÉNYNAPTÁR	269
----------------------------	------------

KIADVÁNYAINKBÓL	274
------------------------------	------------

AZ UKRAJNAI PÉNZÜGYI SZOLGÁLTATÁSOK ÁLLAMI SZABÁLYOZÁSÁNAK FEJLŐDÉSE – KIEMELTEN A HITELSZÖVETKEZETI SEKTOR PÉLDÁJÁN

BACSO RÓBERT

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola,
Gazdaságtudományi Tanszék, tanszékvezető, egyetemi docens

Jelen tanulmány az ukrajnai pénzügyi szolgáltatások piacának állami szabályozásához kapcsolódó fejlődési sajátosságokat taglalja olyan formában, hogy a pénzügyi szolgáltatások állami szabályozásának periodizációját analizálja. A tanulmányban arra az eredményre jutottam, hogy a Nemzeti Pénzügyi Szervezetek Felügyeleti Bizottsága tevékenyen hozzájárult az Ukrajnai pénzügyi szolgáltatások piacának a szervezeti megalakulásához és a pénzügyi válság által kiváltott problémák megoldásához.

ABSTRACT

У статті проаналізовано утвердження державного регулювання ринків небанківських фінансових послуг в Україні. У роботі видокремлено періодизацію розвитку державного регулювання із врахуванням функціонування державного регулювання цієї сфери фінансового ринку. Зроблено висновок про суттєвий вплив державного органу нагляду за ринком (Нацкомфінпослуг) на утвердження та стабілізацію розвитку ринку небанківських фінансових послуг у передкризовий та посткризовий періоди.

Kiemelkedő helyet foglal el az ukrajnai hitelszövetkezetek szabályozásában az állami szerepvállalás. A hitelszövetkezetek állami szabályozásának célja, hogy biztosítsa a hitelszövetkezetek teljes értékű, hatékony, átfogó fejlődését Ukrajnában, a fogyasztói jogok védelmét, pénzügyi szolgáltatások és a hazai, nem banki, pénzügyi integrálódását a világ pénzügyi rendszerébe.

A hitelszövetkezetek működését az állam közvetlenül vagy közvetve befolyásolja. Az ukrajnai pénzügyi szolgáltatások piacán közvetlen befolyással rendelkezik az Ukrajnai Pénzügyi Szervezetek Nemzeti Felügyelete. Közvetett módon pedig a hitelszövetkezeti

piacra az Ukrajnai Állami Pénzügyi Megfigyelő Szervezet, Ukrajna Állami Adóhivatala, valamint az Ukrán Nemzeti Bank.

Ukrajna hitelszövetkezeti szabályozása néhány fejlődési szakaszon ment át. Megemlítendő, hogy a szövetkezeti hitelezés, mint a pénzügyi szolgáltatások piacának egyik szegmense, állami szabályozás alá esett.

Meg kell jegyezni, hogy 2003-ig, azaz az Ukrajnai Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyeletének létrejöttéig a hitelszövetkezeti piac ugyanúgy, mint a pénzpiaci szolgáltatások egyéb szegmenseinek (a biztosítási piacon kívül) felügyeletét egyetlen állami

szervezet sem gyakorolta. Ezért a hitelszövetkezetek teljesen szabadon fejlődhettek, működhettek. Ez az állapot a következőkkel magyarázható:

Elsősorban az 1990-es évektől a hitelszövetkezeti rendszerek állami szabályozásában (mint az egész pénzügyi rendszerben) két ellentétes tendencia alakult ki. Egyik oldalról a dinamikus növekvő piac „erős kezét” követelt. Másrészt a nemzetközi pénzügyi szervezetek versenyt hirdettek a vállalkozói tevékenység deregulálására. Mindkét tendencia párhuzamos működése miatt elkerülhetetlen lett az adminisztrációs reform Ukrajnában. A külföldi liberális társadalmi-gazdasági tapasztalatokkal ellentétben Ukrajnában erősödik a fiskális és az adminisztratív nyomás a pénzügyi szereplőkre. Az utóbbiak igyekeznek a nehéz körülményekhez adaptálódni, csak formálisan megfelelni számos szabályozási folyamatnak.

Másodsorban, a hitelszövetkezeti rendszer Ukrajnában csak a XX. század 90-es éveiben született újjá, hisz a szovjethatalom idején olyan fogalom, mint hitelszövetkezet, nem létezett. Biztosítási piac működött a szovjethatalom éveiben, melynek felügyeletét a 90-es évek elejéig több szervezet gyakorolta: Derzsszrah (USZSZK – 1991-ig), Ukrderzsszrah (1991–1993), a Biztosítási Felügyelet (1993–2000), Ukrajna Pénzügyminisztériuma (2000–2001). Tehát látható, hogy a biztosítási piac állami felügyeletének Ukrajnában voltak előzményei, ellentétben a hitelszövetkezeti szektorral, ami az új piaci és gazdasági feltételek létrejöttével született meg.

Megjegyzendő, hogy elég fontos szerepet játszott Ukrajna Nemzeti Bankja (NBU) a hitelszövetkezeti szektor működésének rendszerezésében a 90-es évek elején. Az NBU saját hatáskörén belül egyeztetette a hitelszövetkezetek alapszabályzatát (hitelek folyósítása és elszámolása terén). Ezen alapszabályzatokat

az NBU regionális hivatalainak vezetői hagyták jóvá.

A pénzügyi piac állami felügyeletének megerősítésében fontos szerepet játszott a Miniszteri Kabinet Pénzpiaci Koordinációs Tanácsának megalakulása (2000 novemberében), ami a pénzügyi szektor politikájával foglalkozott a Miniszteri Kabinetben belül. E Koordinációs Tanács dolgozta ki azokat a koncepcionális dokumentumokat, amelyek megalapozták a nem banki pénzügyi szervezetek jövőbeni működésének állami felügyeletét. A Koordinációs Tanács megrendelésére elkészített felmérés eredménye arról tanúskodott, hogy 1999-ben kb. 500-600 hitelszövetkezet működött Ukrajnában, de csak 250-275 számolt be az államnak az évi tevékenységéről [8].

A hozzávetőleges adatok a hitelszövetkezetek bejegyzéséről azzal magyarázhatóak, hogy törvényileg két különböző módon lehetett bejegyeztetni a hitelszövetkezeteket: helyi önkormányzati hivatalokban, a társadalmi szervezetekkel megegyező módon, helyben történő alapszabályzat bejegyzésével. Másrészt a törvényi előírásokban nem volt kidolgozva a hitelszövetkezetek bejegyzésének egységes nemzeti rendszere. Ezzel magyarázható, hogy ebben az időben csak hozzávetőleges adataink vannak az Ukrajnában működő hitelszövetkezetek számáról, és azzal is, hogy nem volt olyan orgánus, ami egységesen regisztrálta volna ezeket a szövetkezeteket. Az NBU adatai szerint 1999-ben Ukrajnában 257 hitelszövetkezet működött, amelyeknek összesített aktívái 18 millió hr. Ez Ukrajna GDP 0,03%-át tette ki [8] (1. táblázat).

1. táblázat. A pénzügyi szolgáltatói piac működésének speciális törvényi rendelkezései és állami felügyeleti szervei 1991–2000 között*

№	Pénzügyi szolgáltatói szervezet típusa	Speciális törvény vagy szabályozás	Állami felügyeleti szerv	Statisztikai adatok 2000. év elejére		
				Bejegyzett, db	Működő, db	A forgalom aránya a GDP-hez, %
1	Hitelszövetkezetek	„Az Ukrajnában működő hitelszövetkezetek ideiglenes rendelkezése”; „A hitelszövetkezet általános alapszabálya”	Nem volt. A Nemzeti Hitelszövetkezetek Ukrajnai Szövetsége institutionális felügyeleti rendszerébe tartozó tagok implementálták az egységes működési standardokat és pénzügyi normatívákat, a pénzügyi monitoring rendszerét és könyvvizsgálói szabályokat, a szakemberek minőségellenőrzését.	600	275	0,03
2	Biztosítók	A „Biztosításról” szóló törvény, a „Biztosítási tevékenységet felügyelő Bizottság” rendelkezései, valamint az Ukrán Miniszteri Kabinet rendelkezései.	Pénzügyi Szolgáltatások és Piacok Igazgatósága az Ukrajnai Miniszteri Kabinetben belül (az adminisztratív reform lebonyolításáig 1999-ig különálló orgánum – a biztosítási tevékenység felügyelő Bizottsága).	263	200	0,89
3	Magánnyugdíjpénztárak	Nincs	Nincs	100	20	0,003
4	Lízing cégek	A „Lízingről” szóló törvény	Nincs	-	-	0,37
5	Zálogházak	Az USZSZSZK Miniszteri Tanácsának rendelkezése „A zálogház általános alapszabályáról”	Nincs	-	-	-

* Saját számítás a [8] alapján.

Ugyanakkor megjegyzendő, hogy az NBU nem végezte el a megfelelő operatív ellenőrzést annak érdekében, hogy e jelentések idejében, rendszeresen és pontosan beérkezzenek, nem végzett rendszeres és kötelező ellenőrzéseket a leadott adatok hitelességével kapcsolatban. Kétségtelen, hogy a statisztikák hitelességét illetően a hitelszövetkezetek pénzügyi tevékenysége csak a NAKSU-tagoknak volt megbízható, ami akkoriban az egyetlen hitelszövetkezeteket tömörítő szervezet volt Ukrajnában. Ez az állapot azzal magyarázható, hogy a NAKSU (A Nemzeti Hitelszövetkezetek Ukrajnai Szövetsége) önszabályozó

mechanizmusának köszönhetően vált lehetővé a hitelszövetkezeti szektor pénzügyi állapotának állandó megfigyelése, hisz tagjait kiterjesztett pénzügyi beszámolásra kötelezte. 2000-ben a NAKSU-nak 102 szövetkezet volt a tagja Ukrajna 19 régiójából; 30 szövetkezet potenciális tagsággal. Így az analitikus beszámolók kb. 20%-a tekinthető hitelesnek.

Azon hitelszövetkezetek működéséről, melyek nem voltak NAKSU-tagok, azok működéséről és tevékenységéről nem találunk adatokat. Ennek tudatában feltételezhetjük, hogy ezek a hitelszövetkezetek kétséges módon hajtották végre az alapszabályban foglalt szisztematikus

feladatokat a pénzügyi piacon. Indirekt módon bizonyítható, hogy a pénzügyi piramisok „hitelszövetkezet” néven működtek, amit néhány rezonáns ügy is bizonyít. Az e fajta visszaélés a törvényi hiányosságoknak és a kontrol hiányának tudható be (legismertebb ügy a „Pingvin” hitelszövetkezet Bila Cerkov városából, amely 1997-ben majdnem 10 000 állampolgár pénzét tüntette el).

A hitelszövetkezeti szektor 90-es éveinek fő problémái a következők voltak [8]:

1. A teljes és átfogó speciális törvényi előírások hiánya, valamint a kooperációról szóló kerettörvény hiánya;
2. Az állami felügyelet és kontrol hiánya;
3. A pénzügyi stabilitást biztosító hatékony mechanizmusok és a betétesek érdekei megvédésének hiánya;
4. A hitelszövetkezeti eszme diszkreditálása a különböző, fiktív módon, „piramisjáték” elvén működő hitelszövetkezetek tevékenységének következtében;
5. A hitelszövetkezeti rendszerben tevékenykedők szakmaiságának alacsony szintje, valamint a vezetők megfelelősége ellenőrzésének (szertifikációjának) hiánya;
6. A gazdasági szereplők, valamint a lakosság alacsony informáltsága a pénzügyi szolgáltatások lehetőségeiről, amelyeket a hitelszövetkezetek nyújthatnak.

2000-től a „Pénzügyi szolgáltatásokról és a pénzügyi szolgáltatások állami szabályozásáról” szóló törvény elfogadásáig a pénzügyi intézmények tevékenységét a Pénzügyi Szolgáltatások és Piacok Igazgatósága végezte, amely Ukrajna Pénzügyminisztériumának strukturális egysége volt. Az Igazgatóság strukturális aleggységeinek feladata a nem banki pénzügyi szervezetek és intézmények, hitelszövetkezetek, magánnyugdíjpénztárak, befektetési vállalkozások, biztosítók általános szabályozása,

törvényi alapok kidolgozása volt, valamint az engedélyezés és ellenőrzés biztosítása.

2001 júliusában fogadták el Ukrajnában a „Pénzügyi szolgáltatásokról és a pénzügyi szolgáltatások állami szabályozásáról” c. törvényt, ennek eredményeképp, a nem banki szervezetek felügyeletét (hitelszövetkezetét is) az Ukrajnai Pénzügyi Szolgáltatások Állami Felügyelete végezte. 2002 decemberében megalakul maga a szabályozó orgánus. A szervezet a feladatait ellátni teljes mértékben csak 2003 áprilisa után tudta, miután elfogadták Ukrajna elnökének rendeletét „Az ukrajnai pénzügyi szolgáltatások állami felügyeletének szabályzata” c. dokumentumot. Az állami felügyelő szerv megalakulása Ukrajnában elősegítette a hitelszövetkezetek állami szabályozását, megalapozva a nemzeti hitelszövetkezetek további fejlődését.

Elfogadott, hogy a Felügyelet, mely a pénzügyi szolgáltatások piacon az állami szabályozást végzi, két feladatot lát el: szabályozóit és felügyeletit, amelyek egymástól független tevékenységet jelentenek. A szabályozó funkció a Felügyelet általi jogi-normatív dokumentumok kiadását jelenti, ami állami bejegyzés alá esik, és Ukrajna Igazságügyi Minisztériuma végzi.

A jelenlegi állami pénzpiaci Felügyelet (Nackomfinposzlug) mind szervezetileg, mind funkcionálisan több fejlődési szakaszon ment keresztül.

Az első szakaszra (2001–2008) jellemző, hogy ekkor alakult meg kezdő összetétele az Ukrajnai Pénzügyi Szolgáltatások Állami Felügyeletének. A Felügyelet strukturális aleggységében megalakították a hitelszövetkezetek tevékenységét szabályozó igazgatóságot. 2003 szeptemberében alakult meg az ukrajnai hitelszövetkezetek állami nyilvántartása. A Pénzügyi Szolgáltatások Állami Felügyeletének megalakulása pillanatától elkezdődött a hitelszövetkezetek teljes körű nyilvántartásba vétele, tevékenységük engedélyeztetése. Az állami nyilvántartás létrehozása elősegítette

a tényleges és az „árnyék” hitelszövetkezetek elkülönülését. Így, 2004-ben, a Felügyelet által elvégezték a hitelszövetkezetek átfogó átregisztrálását és a hitelszövetkezetek tevékenységének engedélyeztetését. Az átregisztrálás pillanatára 1,5 ezer szövetkezetet tartottak számon, amelyekből 500 felelt meg az új regisztrációs követelményeknek.

A Felügyelet által kiadott első normatív-jogi dokumentum a „Hitelszövetkezetek min-taalapszabályzata” volt. 2004 februárjában vették nyilvántartásba az első hitelszövetkezetet az új szabályozás szellemében (a lebergi „Aniszia” egyházi hitelszövetkezet).

A második időszakra (2009–2011) jellemző a Felügyelet strukturális vezetésének radikális változása, valamint újszerű megközelítése. Ezt a megközelítést jellemezte a normatív kritériumok teljesítésének ellenőrzéséről a kockázattértékelésre és a fizetőképesség megfelelésre való átállás jelentette.

Az első lépése ennek a változásnak a Felügyelet strukturális-intézményi reformja volt. Ennek megfelelően ment végbe az átmenet az ágazatról a funkcionális alapokra épülő struktúrára. A régi szerkezet helyett megalakult a regisztrációs, licenzációs és engedélyeztetési osztály, a prudenciális szabályozás osztálya, a felügyeleti szabványok és a pénzügyi intézmények felügyelti osztálya, inspekciós és a felügyelt intézmények ideiglenes adminisztrációjának osztálya. (A reformig 5 osztály létezett: pénzügyi szolgáltatások piacának állami szabályozása, biztosítási felügyelet, a magánnyugdíjpénztárak felügyelete, a hitelintézetek felügyelete és a pénzügyi vállalkozások felügyelete.) Ezen funkciók felosztásának célja az volt, hogy az átmeneti folyamatok megkönnyítése és felgyorsítása érdekében segítse a prudenciális felügyeletre való átállást, ami a fizetőképesség megfelelésének ellenőrzésére irányul, valamint segítse a nemzetközi pénzügyi beszámoló standardok ukrajnai bevezetését.

A prudenciális felügyelet bevezetése a Felügyelet 2010. július 15. kelt 585. sz. rendelkezése «Про затвердження Концепції запровадження пруденційного нагляду за небанківськими фінансовими установами та Програми розвитку системи пруденційного нагляду за небанківськими фінансовими установами» [5] alapján történt. A hitelszövetkezetek piacán a prudenciális felügyelet a következők által valósul meg:

- a fizetőképességi kritériumoknak és normatíváknak betartása, az aktívák minősége, a műveletek kockázata és likviditása a pénzügyi intézmények stabil működésének biztosítására;
- a tőkemegfelelés szinten tartása, a termékeny és terméketlen aktívák arányának ellenőrzése;
- tartalékok minőségi megfelelése, amelyek a fedezetet biztosítják a vissza nem fizetett hiteleknel;
- a kritériumok betartása a hitelszövetkezetek irányítás-minőség rendszerében.

Azaz, a hitelszövetkezeti rendszerben a prudenciális felügyelet olyan felügyeleti rendszert jelent, ahol az Állami Felügyeleti Szerv legnagyobb figyelme a rendszerezett értékelések bevezetésére összpontosul a hitelintézetek komplex pénzügyi állapotának, tevékenységük eredményességének és a vezetés kvalitatív megfelelése az ukrajnai pénzügyi szolgáltatások piacán. A prudenciális felügyeletre való átállás a Felügyelet stratégiai céljaként még 2008-ig meg kellett volna valósulnia. Ám ez a 2008-ban kirobbant válság miatt későbbre tolódott ki, hisz a Felügyelet számára a negatív hatások csökkentése és megszüntetése volt a legfőbb célkitűzés.

Kellemetlen pillanata ennek az időszaknak az volt, hogy a pénzügyi szolgáltatások piacán a piaci szereplők bizalma nagyban csökkent a Felügyelet vezetősége és az állami felügyeleti szervek iránt. Nagy visszhangot keltett

a nem banki pénzügyi intézmények szakmai egyesületeinek 2010.11.23-ai közös nyilatkozata az állami Felügyelet elnökének, Volga V.O. bizalmatlanságáról szól, amit elfogadott az Ukrán Biztosítók Föderációja, Ukrajnai Hitelszövetkezetek Nemzeti Szövetsége és az Összukrajnai Zálogházak Egyesülete. A nyilatkozatukban ezeknek a nem banki pénzügyi intézmények egyesületeinek a képviselői megállapították, hogy a Felügyelet elnöke, Volga V.O. és az állami Felügyelet más vezető beosztottjai fő tevékenységük helyett, ami a piac rendszerének jobbítása és fejlesztése lett volna, átírányították az állami forrásokat arra, hogy rendszeres nyomást gyakoroljanak a nem banki pénzügyi intézményekre, más kritériumoknak megfelelően, ami eltért Ukrajna törvényeitől és a nemzetközi gyakorlatoktól.

Az Állami Felügyelet elnöke olyan publikus nyilatkozatokat tett, amelyek károszt provokáltak a nem banki pénzügyi szolgáltatások piacán, félrevezetve annak résztvevőit, a pénzügyi intézmények működésében növelték a kockázatot, és növelték a fenyegetést, ha valaki nem végezte el a kötelezettségeit. Ilyen volt például az a nyilatkozata, hogy a pénzügyi intézmények fiókkintézeteinek nagy része nincs jegyzékbe véve, valamint a Felügyelet terveiben az ilyen intézményeket a licenc megfosztásával és az állami jegyzékből való törléssel fenyegette. Ezért 2010 második és harmadik negyedében több mint ezer fiókkintézet lett jogtalanul kizárva az állami jegyzékből az állami Felügyeletnek köszönhetően.

A vezetőség helytelen viselkedése és felelőtlensége a pénzügyi szolgáltatások piacán a következőkben nyilvánult meg:

1) A regisztrációs, licenc és engedélyezési procedúrák bonyolult összetettsége, olyan követelmények és szabályok bevezetése, amelyek nincsenek összhangban a törvény szellemével, a licenc megvonása mindenféle ok nélkül. A pénzügyi intézmények találkoznak

az állami hivatal elveinek eltiprásával, a hivatalnokok szakszerűtlenségével és hozzá nem értésével. 2010 áprilisáig a fióktevékenység változásai bejegyzéseihez elegendő volt 2 hét, míg Volga elnöksége alatt ugyanez a folyamat 3-4 hónapot igényelt.

- 2) A hitelszövetkezetek tevékenysége a mikrohitelzési szegmensben gyakorlatilag megbénult az állami Felügyelet munkatársainak szakszerűtlen tevékenysége miatt. A hitelszövetkezeteknek, melyek az átláthatóság elvén működtek, nem volt tartozásuk a befektetőikkel szemben, és megfeleltek az összes normatív kritériumnak, kénytelenek voltak 3-6 alkalommal beadni dokumentumaikat, hogy végre megkaphassák az engedélyeket. Az elutasítás okai különfélék voltak: apró formalitások, melyeknek eredménye, hogy a szükséges licenc hiányában a hitelszövetkezetek működése destabilizálódott, ahogyan az egész piac működése is. Ebben az időben, 2010 első 10 hónapjában, semmilyen pozitív változás nem történt a problémás hitelszövetkezetek életében. Ezért az állami Felügyelet a hitelkooperációk fejlődési terveit eltitkolta (nem hozta nyilvánosságra), nem folytattak konzultációkat a pénzügyi szolgáltatások piacának résztvevőivel, ami erősítette a negatív várakozásokat és a bizonytalanságot a piacon.
- 3) Helytelen bírságok kiszabása, jogi és más igazságügyi szervek feladatainak kisajátítása, jogi tények helytelen meghatározása, szerződési jogviszonyokba való beavatkozás, a megkötött szerződések feltételeinek saját belátás szerinti magyarázata, a bírósági döntések be nem tartása, és más hasonló esetek.
- 4) A fellebbezési kérvények formális vizsgálata az állami Felügyelet Fellebbezési Bizottságánál. Gyakorlatilag a Felügyelet minden esetben jogszerűtlen döntéseket hozott, amelyeket alá is támasztott, és nem

állította le ezeknek a határozatoknak a végrehajtását a vizsgálat idejére, nem értesítette a feleket a meghozott döntésekről vagy olyan értesítéseket küldött, melyekből hiányzik mindenféle motiváció. Ha a beszámolók határideje lejárt, nem adtak új határidőt, és nem adtak ki igazolást sem a végre nem hajtott intézkedések hatásának hiányáról.

- 5) A Felügyelet tevékenysége átláthatatlanná vált, és lehetőséget adott arra, hogy egyenlő feltételek mellett a Felügyelet akár egymással ellentétes döntéseket is hozzon két egymáshoz hasonló esetben, és ez a szabályozó tevékenységét is átláthatatlanná és meghatározhatatlanná tette.
- 6) A pénzügyi szolgáltatói piac állapotának eltitkolása a piac résztvevőitől és a társadalomtól.
- 7) A Felügyelet rákényszerítette a piaci szereplőket, hogy a kötelező nyomtatványok, hologramok, speciális jelek megrendelését a pénzügyi szervezetek leányvállalkozása készítse.
- 8) Kenőpénzek elfogadása, melyeket a pénzügyi szervezetek vezetői és munkásai kényszerítovábbképzések útján kaptak.

A nem banki pénzügyi szervezetek egyesületei fenyegetést érzleltek a pénzügyi szolgáltatások piacának további működésében és fejlődésében, mert az állami Felügyelet jelentős felhatalmazásokkal bírt a törvény szerint, de nem működött a törvényeknek megfelelően, sőt, olyan jogköröket sajátított ki magának, melyek a törvények szerint nem illették meg,

kijátszotta a törvényeket, figyelmen kívül hagyta a bírósági döntéseket, és így korlátlan hatalmat élvezett.

A kialakított korrupciós tér negatív fényben mutatta a Felügyeletet más nemzetközi pénzügyi egyesületek szemében, ami Ukrajna imidzsének romlásához vezetett az egész világon.

A botrány tetőfokára hágott az állami komisszió körül, mikor annak elnökét, V.O. Volgát letartóztatták 500 000 amerikai dollár kenőpénz elfogadása miatt, ahol jelen volt még a helyettese és egyik segítője is. Ennek következményeképpen felmentették az állásából, ami valamennyire stabilizálta a helyzetet a piac szakmai résztvevői és a Felügyelet között. A fent említett tények ahhoz vezettek, hogy a komisszió teljesen átalakuljon.

A 3. időszakot a szabályozó nevének megváltoztatása jellemezte (2011-től napjainkig). Ukrajna elnökének rendelete alapján eltörölték az állami Felügyeletet (№1069/2011, 2011.11.23-tól), és másik rendelete alapján létrehozták a Nemzeti Felügyeletet, amely szabályozza a pénzügyi szolgáltatások piacát (№1070/2011, 2011.11.23-tól). A Nemzeti Felügyeletet 2012.02.20-án jegyezték be az Egységes Államjogi és Természetes Személyek Nyilvántartásába.

KONKLÚZIÓ

A fentebb említettek fényében konstataálhatjuk, hogy a Nemzeti Pénzügyi Felügyeleti Bizottság tíz éves működésének következtében a piaci szabályozás átláthatóbbá vált, és működésének köszönhetően erősödött a pénzpiaci szolgáltatói tevékenység szerepe Ukrajna nemzetgazdaságában.

IRODALOMJEGYZÉK

- Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринку фінансових послуг» від 12.07.2001 № 2664-III. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.zakon.rada.gov.ua/go/2664-14>.
- Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг України [офіційний сайт]. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.dfp.gov.ua>.
- Постанова Правління Національного банку України «Про Положення про погодження Статуту кредитних спілок з питань кредитування та розрахунків і надання позичок кредитними спілками» № 25 від 07.02.94 р. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0041500-94>
- Резолюція професійних об'єднань небанківських фінансових установ про недовіру Голові Держфінпослуг В.О.Волзі. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.unascu.org.ua/main/docs/20101123.docf>
- Розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України «Про затвердження Концепції запровадження пруденційного нагляду за небанківськими фінансовими установами в Державній комісії з регулювання ринків фінансових послуг в Україні» від 15.07.2010 р. № 585. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.uaib.com.ua/files/articles/1301/85_4.pdf.
- Розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України «Про затвердження примірного статуту кредитної спілки» від 02.10.2003 №67. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.uazakon.com/documents/date_bp/pg_gwcgon.htmf.
- Розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України «Про затвердження Стратегічних напрямів діяльності Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України на період до 2008 року» № 3841 від 5 квітня 2005 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.licasoft.com.ua/component/lica/?base=1&id=461628f>
- Стратегія розвитку фінансового сектору України (матеріали Координаційної ради з питань політики фінансового сектору при Кабінеті Міністрів України). – К.:ДП «Видавничий дім «Козаки», 2005. – 256 с.
- Указ Президента України від 11.12.02 № 1153 «Про Державну комісію з регулювання ринків фінансових послуг України». - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.uazakon.com>.
- Указ Президента України від 04.04.03 № 292 «Про затвердження Положення про Державну комісію з регулювання ринків фінансових послуг України». - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.uazakon.com>.

Наукове видання

L I M E S

Науковий вісник Закарпатського угорського інституту ім. Ф. Ракоці ІІ
2015
Том ІІ

Угорською та українською мовами

Друкується в авторській редакції з оригінал-макетів авторів

Видавництво «Графіка»
Ужгород

КОРЕКТУРА: *Г. Варцаба*
ВЕРСТКА: *В. Товтін*
ОБКЛАДИНКА: *K&P*

Підписано до друку 27.11.2015 р. Формат 60x84/8.
Папір офсет. Гарнітура: Times. Умовн друк. арк. 16,05. Тираж 250 прим.

Друкарня ТОВ «Папірус-Ф»
Ужгород, вул. Собранецька, 146/39